

ਚੰਨ ਚੜ੍ਹਿਆ

(ਲੇਡੀ ਗਰੇਗਰੀ ਦੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਮੂਨ ਰਾਈਜ਼ਿੰਗ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ)

(ਦਰਿਆ ਦੇ ਪੱਤਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਰਸਤਾ, ਕਿਲਿਆਂ ਨਾਲ ਰੱਸੇ ਆਦਿਕ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਕ ਲੁੱਕ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਡਰੰਮ ਵੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਾਰੰਜਟ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ ਮੰਚ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਧਰ ਉਧਰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਥਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਪਾਹੀ ਇਕ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬੰਡਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੱਥ ਲੇਵੀ ਦਾ ਡੱਬਾ ਹੈ। ਸਾਰੰਜਟ ਇਕ ਨੁੱਕਰ ਵੱਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਸਿਪਾਹੀ ਉਸ ਡਰੰਮ ਕੋਲ ਖਲੋਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।)

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਥਾਂ ਠੀਕ ਏ, ਕਿਸਤੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਾਫਿਰ ਸਾਰੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਣਗੇ।

(ਡਰੰਮ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।)

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਾਰੰਜਟ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ ਲਈਏ। (ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ) ਜਨਾਬ ਇਸ ਲੁੱਕ ਵਾਲੇ ਡਰੰਮ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਗਾ ਦੇਈਏ ?

(ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ)

ਸਿਪਾਹੀ 1 : (ਫੇਰ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ) ਜਨਾਬ, ਇਸ ਡਰੰਮ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਗਾ ਦੇਈਏ ? (ਸਾਰੰਜਟ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।)

ਸਾਰੰਜਟ : (ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ) ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਦਰਿਆ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਪਹਿਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਇਹੀ ਮਿਥਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਰਿਆ ਤੇ ਕਿਸਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ। ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕਿਸਤੀ ਕਿਧਰੇ ਦੂਰ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਜਨਾਬ ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਕ ਡਰੰਮ 'ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾ ਦੇਈਏ ?

ਸਾਰੰਜਟ : ਲਾ ਦੇਵੋ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ।

(ਸਿਪਾਹੀ ਲੇਵੀ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸਾਰਜੰਟ ਸਾਰੀ ਥਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਗਣ 'ਤੇ ਉਹ ਡਰੰਮ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।)

ਸਾਰਜੰਟ : (ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ) ਕਾਲੇ ਕਾਲੇ ਵਾਲ, ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਗੋਲ ਚਿਹਰਾ, ਕੱਦ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਛੇ ਇੰਚ... ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ? ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਵਾਲ ਹਨ, ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਹਨ, ਕੱਦ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਛੇ ਇੰਚ ਹੈ, ਹੁੱਲੀਆ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਿਤਨੀ ਨਲਾਇਕੀ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਏ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਬੜਾ ਹੀ ਖਾਸ ਬੰਦਾ ਏ, ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਆਂ ਉਹੀ ਘੜਦਾ ਏ। ਸਾਰੀਆਂ ਪਲਾਨਾਂ ਉਹੀ ਬਣਾਂਦਾ ਏ, ਖਾਸ ਹੀ ਹੋਣਾ ਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਏ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਏ ਕਿ ਉਹਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੁਰ ਰਲਾਈ ਹੋਣੀ ਏ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਕੋਲੋਂ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਮੁਮਕਿਨ ਏ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਇਹ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਕੜਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਰਕਮ ਏ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਬਣਾਈ ਹੋਏ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਉਹਨੂੰ ਪਕੜੇਗਾ, ਉਹਦੀ ਮਹਿਕਮੇ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਮੇਰਾ ਖ਼ਿਆਲ ਏ ਕਿ ਉਹ ਇਸੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੇਗਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਾਗ਼ੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਹੀ ਫ਼ਰਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸਤੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਤੇ ਔਹ ਗਏ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਥੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਾਬੂ ਨਾ ਆਇਆ ਭਾਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਨਾਮ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਬਾਲ ਬੱਚੇਦਾਰ ਲੋੜਵੰਦ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਲੈਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਜੀ ਇਕ ਗੱਲ ਏ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਫੜ ਲਈਏ ਇਨਾਮ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਏ, ਉਹ ਤਾਂ ਮਿਲਣਾ ਏ ਪਰ ਲੋਕਾਂ

ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾ ਸਕਣਾ, ਹਰ ਥਾਂ ਲਾਅਨਤਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ ਸਾਨੂੰ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਇਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿਨਾਂ ਏਂ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਡਿਊਟੀ ਡਿਊਟੀ ਹੀ ਏ, ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਉਮੀਦ ਰਖਦੀ ਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰੀਏ, ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਨਾ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿਹੜੇ ਥੱਲੇ ਨੇ ਉਹ ਉਤੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿਹੜੇ ਉਤੇ ਨੇ ਉਹ ਥੱਲੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਡਿਊਟੀ ਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਤਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤੇ ਰਖੀਏ ਅਤੇ ਥੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਰਖੀਏ। ਔਛਾ ਹੋਰ ਦੇਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਹਾਲੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਾਉਣੇ ਹਨ। ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਲਾਲਟੈਣ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਓ ਪਰ ਵੇਖਣਾ ਦੇਰ ਨਾ ਲਗੇ ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਕੱਲਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਲੀ ਰਾਤ ਵਿਚ ਚੰਨ ਦੇ ਸਿਵਾ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੀ ਠਹਿਰ ਸਕਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਨ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਬਾਗੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਏ। (ਜਾਂਦੇ ਹਨ)

(ਸਾਰਜੰਟ ਇਧਰ ਉਧਰ ਟਹਿਲਦਾ ਏ, ਖਲੋ ਕੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਫੇਰ ਇਕ ਵਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਏ, ਫੇਰ ਔਡੀਆਂ ਚੁਕ ਕੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਵੇਖਦਾ ਏ, ਕਿਸੇ ਖੜਾਕ ਨਾਲ ਚੁਕੰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।)

ਸਾਰਜੰਟ : (ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ) ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਨਕਦ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਵਖਰੀ-ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕੰਮ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ। ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਕੰਮ ਲਈ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਖਰਚੇਗੀ। (ਫਟੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬੰਦਾ ਉਥੋਂ ਚੋਰੀ ਲੰਘਣ ਲਗਦਾ ਏ।)

ਸਾਰਜੰਟ : ਉਏ ਰੁਕ ਜਾ ਕਿਧਰ ਖੁੱਸ ਦੇਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏਂ ?

ਆਦਮੀ : ਮੈਂ ਇਕ ਗਰੀਬ ਕਿੱਸੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਹਾਂ ਜਨਾਬ ਉਹ ਕਿੱਸੇ ਮੈਂ ਥੱਲੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਕੋਲ ਵੇਚਣ ਚਲਿਆਂ ਹਾਂ। (ਫੇਰ ਚਲ ਪੈਂਦਾ ਏ)

ਸਾਰਜੰਟ : ਠਹਿਰ ਜਾ (ਉਹ ਰੁਕਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ) ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਠਹਿਰ ਜਾ, ਤੂੰ ਉਧਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਆਦਮੀ : ਔਛਾ ਜਨਾਬ ਮਾਲਕ ਹੋ, ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਖਲੋਣ ਦੇਂਦਾ, ਗਰੀਬ ਹੋਣਾ ਹੀ ਲਾਅਨਤ ਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਤੂੰ ਹੈ ਕੌਣ ?

ਆਦਮੀ : ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਸਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਜ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਪਏਗਾ, ਮੈਂ ਜਿਮੀ ਵੈਲਸ ਹਾਂ, ਕਿੱਸੇ ਗਾ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਜਿਮੀ ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।

ਆਦਮੀ : ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੇਗੇ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਵੇਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਐਨਿਸ ਨਾਂ ਦੇ ਕਸਬੇ ਗਏ ਹੋ ? ਨਹੀਂ ਗਏ ਹੋਵੇਗੇ, ਐਨਿਸ ਵਾਲੇ ਜਿਮੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਜਿਮੀ ਜਿਹੜਾ ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਗਾਉਂਦਾ ਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸ਼ਰਮਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਤੇ ਜਵਾਨ ਸੀਟੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਇਉਂ ਇਉਂ (ਹੱਥ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ) ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਨੇ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਪਰ ਤੂੰ ਇਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਇਆ ਏ ?

ਆਦਮੀ : ਪੇਟ ਲਿਆਇਆ ਏ, ਪਾਪੀ ਪੇਟ, ਰਾਤ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਅਗੇ ਕਿੱਸੇ ਗਾ ਕੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ਲਵਾਂਗਾ, ਸਵੇਰੇ ਮੈਂ ਉਸ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬੂ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਨੇ (ਹੌਲੇ ਜਹੇ ਭੇਤ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ) ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਕਰਨ ਕਰਾਉਣ ਜੋਗੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ; ਬਸ ਜ਼ਬਾਨੀ ਜਮਾਂ ਖ਼ਰਚ ਵਿਚ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਔਛਾ, ਔਛਾ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਬਣਾ ਇਥੋਂ ਚਲਦਾ ਬਣ, ਇਧਰ ਜਾਣਾ ਔਜ ਮਨ੍ਹਾਂ ਏ।

ਆਦਮੀ : ਜੇ ਇਧਰ ਜਾਣਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਧਰ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਏ।

(ਪੌੜੀਆਂ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।)

ਸਾਰਜੰਟ : ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਰੁਕ ਜਾ, ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਔਜ ਦੀ ਰਾਤ ਇਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ।

ਆਦਮੀ : ਮੈਂ ਬਸ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਹੀ ਬਹਿ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਿੱਸੇ ਗਾਵਾਂਗਾ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੋਏਗੀ, ਉਹ ਮੇਰਾ ਕਿੱਸਾ ਖ਼ਰੀਦ ਲਵੇਗਾ,

- ਹਾਂ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਹਿਬੂਬਾ ਦੀ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਮ-ਜ਼-ਕਮ ਉਸ ਨੂੰ ਆਣੀ ਬੀਵੀ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ (ਅੱਖ ਮਾਰ ਕੇ) ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਹੀ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ ਮੇਰਾ ਇਕ ਕਿੱਸਾ ਵੀ ਵਿਕ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਰਾਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਚੰਗੀ ਖਾ ਲਵਾਂਗਾ।
- ਸਾਰਜੰਟ : ਮੈਂ ਇਕ ਪੁਲਸ ਦਾ ਅਫ਼ਸਰ ਹਾਂ - ਮੇਰਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾਨਾਂ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ - ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ - ਤਾਂ ਜੋ ਜਿਹੜੇ ਉਤੇ ਨੇ ਉਹ ਉਤੇ ਰਹਿਣ - ਜਿਹੜੇ ਥਲੇ ਨੇ ਉਹ ਥਲੇ ਰਹਿਣ - ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੀ ਬਕਵਾਸ ਸੁਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਬਸ ਹੁਕਮ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।
- ਆਦਮੀ : ਅੱਛਾ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਗਰੀਬ ਨੇ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਕਿਧਰੋਂ ਖਾਣੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਸਾਰੇ ਕਿੱਸੇ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ, ਇਕ ਨੀਲੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ, ਖੰਭ ਵਾਲੀ ਪਰੀ, ਬੰਦਾ ਮਾਰ ਔਰਤ, ਨਰਗਸੀ ਅੱਖਾਂ, ਜਨਾਬ ਬੰਦਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹੇ ਤੇ ਫੜਕ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਏ।
- ਸਾਰਜੰਟ : ਬਕ ਨਾ ਬਹੁਤਾ, ਚਲਦਾ ਬਣ।
- ਆਦਮੀ : ਇਕ ਵਾਰੀ ਸੁਣੋ ਤਾਂ ਜਨਾਬ, ਨੀਲੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ, ਇਕ ਸੀ ਨੀਲੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ, ਪਰੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸੋਹਣੀ ਫੁੱਲ ਨਾਲੋਂ ਨਾਜ਼ਕ... ਮਾਖਿਓਂ ਨਾਲੋਂ ਮਿੱਠੀ।
- ਸਾਰਜੰਟ : ਮੈਂ ਕਹਿਨਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਟਰ ਟਰ ਬੰਦ ਕਰ, ਇਥੋਂ ਚਲਦਾ ਬਣ। ਇਥੇ 5000 ਰੁਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ - ਇਹ ਨੀਲੀਆਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਏ।
- ਆਦਮੀ : (ਆਪਣੇ ਕਿੱਸੇ ਸੰਭਾਲਦੇ ਹੋਏ) ਠੀਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। (ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਏ)
- ਸਾਰਜੰਟ : ਇਹ ਕਿਧਰ ਚਲ ਪਿਆ ਏ ?
- ਆਦਮੀ : ਤੁਸੀਂ ਕਿਹਾ ਚਲਦਾ ਬਣ, ਮੈਂ ਚਲ ਪਿਆ ਹਾਂ।
- ਸਾਰਜੰਟ : ਮਚਲਾ ਨਾ ਬਣ, ਕਸਬੇ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਮੁੜ।
- ਆਦਮੀ : ਕਸਬੇ ਵੱਲ ? ਯਾਨੀ ਇਧਰ (ਫੇਰ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਸਾਰਜੰਟ : (ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ) ਉਏ ਸੂਰਾ ਇਧਰ।
- (ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਫੇਰ ਡਰੰਮ ਅਗੇ ਆ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)
- ਸਾਰਜੰਟ : ਫੇਰ ਖਲੋ ਗਿਆਂ ਏਂ, ਇਧਰ ਇਸ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੱਲ ਕੀ ਘੂਰ ਰਿਹਾ ਏਂ ?
- ਆਦਮੀ : ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਏ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਠੀਕ ਹੀ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ

ਇਸ ਦੀ ਇਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਤੂੰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਏਂ ?

ਆਦਮੀ : ਹਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਏਂ ? ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਚਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ।

(ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ)

ਸਾਰਜੰਟ : (ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ) ਉਏ ਸੂਰਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲੈਣਾ ਏਂ। (ਉਤਸੁਕਤਾ ਲਾਲ) ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਏਂ, ਉਰਾਂ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਸੁਣ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੰਦਾ ਏ ਉਹ ?

ਆਦਮੀ : ਉਰਾਂ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਸੁਣਾ ? ਸਾਰਜੰਟ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਸਹੇੜਾਂ ?

ਸਾਰਜੰਟ : ਕਿਉਂ ?

ਆਦਮੀ : ਮੇਰਾ ਕਿਹਾ ਮੁਆਫ਼, ਮੈਂ ਚਲਿਆ ਹਾਂ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਦਸ ਗੁਣਾਂ ਵੀ ਇਨਾਮ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਕਦੀ ਇਨਾਮ ਨਾ ਲਵਾਂ।

(ਫਿਰ ਚਲਣ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਸਾਰਜੰਟ ਆ ਕੇ ਉਹਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਦਾ ਹੈ)

ਸਾਰਜੰਟ : ਭਲੇ ਲੋਕ ਉਰੇ ਆ, ਉਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਏ ? ਤੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਵੇਖਿਆ ਏ ?

ਆਦਮੀ : ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੇਖਿਆ ਏ... ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਪਣੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਔਖਾਂ ਨਾਲ, ਪਰ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਕਦੀ ਨਾ ਵੇਖਾਂ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਆਦਮੀ ਏ ਉਹ, ਕਿਹੜਾ ਹਥਿਆਰ ਏ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦਾ, ਚਾਕੂ, ਤਲਵਾਰ, ਪਿਸਤੌਲ, ਬੰਦੂਕ ਉਹਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਵਿਚ ਫੌਲਾਦ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਏ, ਮੁੱਕੀ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਜਾਨ ਕੱਢ ਦੇਵੇ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਮੁੱਕੀ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਜਾਨ ਕੱਢ ਦੇਵੇ ?

ਆਦਮੀ : ਹਾਂ, ਕਢ ਦੇਵੇ ਕੀ ਕਢ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਰਜੰਟ ਸੀ ਉਹਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਬਸ ਸਾਫ਼।

ਸਾਰਜੰਟ : ਪਰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ।

ਆਦਮੀ : ਤੁਸੀਂ ਸੁਣੋਗੇ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਕੋਈ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਨਾਲੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਥੋੜੀ ਹੋਈ ਏ, ਇਕ ਪਿੰਡ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁਫੀਆ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਸਿਪਾਹੀ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਲਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ,

ਗਲੀ ਦਾ ਮੋੜ ਕਟਦਿਆਂ ਕਟਦਿਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹਨੇ ਕੀ ਕਰਮਾਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਚਿੱਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਇਧਰ ਉਧਰ ਕਰਕੇ ਵੇਖਿਆ, ਕੋਈ ਜ਼ਖਮ ਨਾ ਪਰ ਬੰਦਾ ਚਿੱਤ, ਹਾਲੀ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕੀ ਏ... ਹਾਂ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ...ਹਾਂ... ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਏ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਆਦਮੀ ਇਥੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਨੇ।

ਆਦਮੀ : ਹਾਂ ਜੀ, ਹੈ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਇਲਾਕਾ, ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਖੜੇ ਹੋ ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਖਿਆਲ ਏ ਕਿ ਉਹ ਦਰਿਆ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆਵੇਗਾ ਪਰ ਕੀ ਪਤਾ ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਆ ਜਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਬਸ ਚਿੱਤ ਹੋ ਜਾਏ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਇਲਾਕਾ ਏ ਇਹ, ਅਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਨੇ ਇਥੋਂ ਦੇ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਫੌਜ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਏ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬਚਾ ਵਾਸਤੇ ਕੀ ਏ ?

ਆਦਮੀ : ਹਾਂ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੇਖਾਂਗਾ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ, ਅਸੀਂ ਪਿੱਠ ਨਾਲ ਪਿੱਠ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ ਡਰੱਮ 'ਤੇ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਨਾਲੇ ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਨਣਾ ਵੀ ਏਂ।

ਆਦਮੀ : ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇੰਝ ਪਛਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਦਾ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਲੈ, ਤੂੰ ਇਨਾਮ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਗੇਂਗਾ।

ਆਦਮੀ : ਤੋਬਾ, ਤੋਬਾ, ਮੈਂ ਇਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਾਉਣਾ ਏ, ਉਹ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਕਦੀ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡਣਗੇ ? ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਫੜਵਾਇਆ ਏ, ਮੈਂ ਕੀ ਮੇਰਾ ਖਾਨਦਾਨ ਉਹ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣ, ਮੈਂ ਹੋਇਆ ਗਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਕਿੱਸਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ, ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਚੋਰੀ ਲੁਕ ਕੇ ਬੈਠ ਸਕਦਾ ਹਾਂ... ਪਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਚੰਗੀ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਇਥੇ ਠਹਿਰ ਇਹ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਅਹਿਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਦਮੀ : (ਡਰੱਮ 'ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੋਇਆ) ਅੱਛਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ
(ਉਸ ਨੂੰ ਟਹਿਲਦਿਆਂ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ) ਸਾਰਜੰਟ ਤੁਸੀਂ ਬੈਠ ਕਿਉਂ
ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਝ ਟਹਿਲਦੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖੱਕ ਜਾਵੋਗੇ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਸਾਡੀ ਥਕਾਵਟ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜੰਮੇ ਹੀ ਵਾਹ ਜੋਗੇ।

ਆਦਮੀ : ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਏ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ
ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵਧ ਮੋਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਏ। ਬੜਾ ਆਰਾਮ ਕਰ
ਲਵੋ, ਵੇਖੋ ਨਾ ਇਸ ਡਰੱਮ 'ਤੇ ਬੜੀ ਥਾਂ ਏ ਨਾਲੇ ਤੁਸੀਂ ਜੱਦ ਉਚੇ
ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਬਹੁਤੀ ਦੂਰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਇਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਏਂ, ਬੰਦਾ ਤੂੰ ਸਮਝਦਾਰ ਏਂ।

(ਸਾਰਜੰਟ ਡਰੱਮ 'ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।)

ਆਦਮੀ : ਸਾਰਜੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਮਾਚਸ ਹੋਣੀ ਏਂ, ਜ਼ਰਾ ਸਿਗਰਟ ਸੁਲਗਾ
ਲਈਏ।

(ਦੋਵੇਂ ਸਿਗਰਟ ਸੁਲਗਾਉਂਦੇ ਨੇ)

ਆਦਮੀ : ਸਾਰਜੰਟ, ਧਿਆਨ ਉਸ ਪਾਸੇ ਹੀ ਰਖਣਾ, ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ
ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੀ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਤੂੰ ਇਹਦਾ ਡਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਦਸ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਇਸ ਪੁਲਿਸ
ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ... ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਹੈ ਬੜਾ ਕੁੱਤਾ ਨਾ ਦਿਨੇ ਚੈਨ
ਨਾ ਰਾਤੀਂ ਚੈਨ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਪਹਿਰੇ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਰਹੋ, ਕਿਸ ਲਈ ? ਲੋਕਾਂ
ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਰਖਵਾਲੀ ਦੇਣ ਲਈ, ਪਰ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਏ ਕਿ
ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਦਾ
ਏ, ਪਰ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਡਿਊਟੀ, ਡਿਊਟੀ ਹੀ ਏ, ਹਰ
ਵੇਲੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਏ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ
ਅਸੀਂ ਵੀ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਵਾਲੇ ਹਾਂ।

ਆਦਮੀ : (ਲੈਅ ਵਿਚ) ਨਿਵਾਨਾਂ ਤੇ,
ਮੈਂ ਤੁਰਿਆ ਮੈਂ ਤੁਰਿਆ।
ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਿਆ,
ਕੁਦਰਤ ਜਿਥੇ ਹਸਦੀ ਸੀ।
ਉਥੇ ਵਹਿਣ ਨਦੀ ਦਾ, ਗੀਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ,
ਹਵਾਵਾਂ ਨੇ ਸੀ ਛੋਹਿਆ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਇਹ ਦੋਸਤ ਤੂੰ ਕੀ ਉੱਟ ਪਟਾਂਗ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਏਂ, ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ
ਪਿਆ।

ਆਦਮੀ : ਸਾਰਜੰਟ, ਇਹ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਏ। ਪੱਲੇ ਮੇਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਿਆ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣਾ ਡਰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਧਕ ਧਕ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਏ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਆਂ
ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਟੋਏ ਵਿਚੋਂ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪੈ ਸਕਦਾ
ਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਤੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਏਂ ਨਾ ?

ਆਦਮੀ : ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? ਪਰ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਸੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਲਾਲਚ ਲਈ ਨਹੀਂ
ਕਰ ਰਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਰਖ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਭੇਗਾ, ਪਰ
ਮੇਰੇ ਵੀ ਕੋਈ ਵੱਸ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕਿਸੇ ਬਾਲ
ਬੱਚੇਦਾਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਕਲੀਫ਼ ਵਿਚ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਰਹਿ ਨਹੀਂ
ਹੁੰਦਾ, (ਇਕਦਮ ਉਛਲ ਕੇ) ਹੈਂ ਇਹ ਕੀ ? ਉਹ ਇਹ ਤਾਂ ਡੱਡੂ
ਸੀ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਾਹ ਉਤੇ ਦਾ ਉਤੇ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਾਰਜੰਟ : (ਉਹਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਥਾਪੜੀ ਦੇਂਦਾ ਹੋਏ) ਤੈਨੂੰ ਸਵਰਗ ਵਿਚ ਤੇਰੀ
ਨੇਕੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇਗਾ।

ਆਦਮੀ : ਉਹ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗਾ ਹੀ, ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇਥੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਮਿਲਣਾ
ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਮਿਲੇਗਾ ਹੀ, ਪਰ ਸਾਰਜੰਟ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ
ਮੇਰੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਾਫ਼ੀ ਕੀਮਤੀ ਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਔਛਾ ਜੇਕਰ ਗਾਉਣ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਡਰ ਉਤਰਦਾ ਏ ਤੇ ਤੂੰ ਹੌਸਲੇ
ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਗਾਵੀਂ ਜਾ।

ਆਦਮੀ : (ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ) ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਦਾ ਸਿਰ ਨੰਗਾ ਸੀ,
ਤੇ ਜਕੜੇ ਸਨ ਲੋਹੇ ਦੀ ਜੰਜੀਰ ਵਿਚ।
ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ,
ਪਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸਨ ਉਹਦੇ ਗੀਤ।
ਤੇ ਹਵਾ ਚੁੰਮਦੀ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਹੋਠ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਨਹੀਂ ਯਾਰ, ਇਕ ਸਤਰ ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਏਂ।
ਜਕੜੇ ਸਨ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿਚ
ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ,
ਤੇ ਉਹਦੇ ਚੋਲੀ ਸੀ ਲੀਰੋ ਲੀਰ,
ਪਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸਨ ਉਹਦੇ ਗੀਤ,
ਤੇ ਹਵਾ ਚੁੰਮਦੀ ਸੀ ਉਹਦੇ ਹੋਠ।

ਆਦਮੀ : ਵਾਹ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ
ਸਾਂ ਕਿ ਪੁਲਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਤਨੇ ਸੂਖਮ ਜਜ਼ਬੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ

ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਕਵਿਤਾ ਯਾਦ ਰਖ ਸਕਣ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਯਾਰਾ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਬੜੇ ਰੰਗੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ।

ਆਦਮੀ : ਉਹ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਹੀ ਪਿਆ ਏ, ਮੇਰਾ ਤੇ ਖਿਆਲ ਏ ਕਿ ਇਸ ਉੱਚੇ ਡਰੱਮ ਤੇ ਬੈਠੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਉਹ ਕੰਧਾਂ ਯਾਦ ਆ ਗਈਆਂ ਨੇ, ਜਿਥੇ ਬੈਠੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਹਿਬੂਬਾ ਲਈ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਵੋਗੇ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਗਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ?

ਆਦਮੀ : ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਏ, ਬੰਦਾ ਕਿਥੇ ਦਾ ਕਿਥੇ ਪੁੱਜ ਜਾਂਦਾ ਏ, ਸਾਰਜੰਟ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਕੰਧ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਇਵੇਂ ਹੀ ਗਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸੌਕ ਮਿਲਦੇ ਹੋਣ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਦੋਸਤ, ਸਭ ਕੁਝ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ।

ਆਦਮੀ : ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਏ, ਦੇਖੋ ਸਾਰਜੰਟ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਔਸ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਉਹੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੀਤ ਬੋਲਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਸੇ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹੋਵੋ, ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਏ।

ਆਦਮੀ : ਸਾਹਬ ?

ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ।

ਆਦਮੀ : ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ, ਕੰਧ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਵੋਗੇ-ਉਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬੜਾ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਕੁਝ ਸੋਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਆਦਮੀ : ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਗੋਹੇ ਥੱਪਦੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਉਂ ਗੰਦ ਵਿਚ ਹੱਥ ਲਬੇੜਦੀ ਹੈ-ਕਿਉਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹਰ ਮੱਛਰੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਭੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਸ ਅਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਸੋਚਿਆ ਸੀ।

ਆਦਮੀ : ਕਿਸੇ ਵਾਰੀ, ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਸਤਾ ਪਕੜ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦਾ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਬੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਆਦਮੀ : ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਗਰੀਬਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ

- ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਸਾਰਜੰਟ : ਏਸ ਹਨੇਰੇ ਬਾਰੇ ਬੜੀ ਵਾਰੀ ਸੋਚਦੇ ਸਾਂ।
- ਆਦਮੀ : ਸਾਰਜੰਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹੋ ਮੁੰਡਾ ਜਿਹੜਾ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥੀ ਸੀ, ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਆ ਦੋਸਤ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਕਰੀਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਨਿਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਮੁਕ ਸਕੇ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ, ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੁਲ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਮੁਲ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ।
- ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ ਕੀ ਪਤਾ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਬੜਾ ਜੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।
- ਆਦਮੀ : ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਏ ਸਾਰਜੰਟ, ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀ ਬਣ ਜਾਣਾ ਏ, ਹਰ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚਾਵਾਂ ਤੇ ਮਲਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਦੀ ਏ, ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਹਰ ਮਨੁਖ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਇਕੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅੰਤ ਹਰ ਇਕ ਦਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆ ਏ।
- ਸਾਰਜੰਟ : (ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਹਿ ਗਿਆ ਏ) ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਏ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆ ਰਿਹਾ ਏ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਪੁਲਸ ਵਿਚ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੀਵੀ ਬੱਚੇ ਦਾ ਭਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋੜੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਲੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ।
- ਆਦਮੀ : ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਥਾਂ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਡਰੌਮ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਏ।
- ਸਾਰਜੰਟ : ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਗੀਂਗ ਗੀਂਗ ਕੇ ਇਥੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪਕੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਮੈਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਦੁਨੀਆਂ ਏ ਪਰ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਕੀ ਏ ?
- ਆਦਮੀ : (ਡਰੌਮ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ) ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਾਰਜੰਟ।
- ਸਾਰਜੰਟ : ਮੈਨੂੰ ਇੰਝ ਲਗਿਆ ਏ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਲੇ ਦਰਿਆ ਤੇ ਕੋਈ ਕਿਸਤੀ ਆਈ ਏ, ਤੇ ਇਹੋ ਕਿਸਤੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਉਹਦੇ

ਲਈ ਲਿਆਏ ਨੇ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ।

ਆਦਮੀ : ਸਾਰਜੰਟ ਮੈਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੋਣੀ ਏ, ਤੁਸੀਂ ਨਿਆਂ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਹਕੂਮਤ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਵੋਗੇ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਪਾਣੀ ਉਹਨਾਂ ਪੁਲਾਂ ਬੋਲਿਓਂ ਲੰਘ ਗਿਆ ਏ।

ਆਦਮੀ : ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸਾਰਜੰਟ ਇਸ ਪੇਟੀ 'ਤੇ ਵਰਦੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡਾ ਅੰਦਰਲਾ ਸੱਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਸੱਚ ਦਾ ਪੱਖ ਏ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਝੂਠ ਦਾ ਪੱਖ ਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਮੈਂ ਕਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਆਦਮੀ : ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋਵੋ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਰਖਵਾਲੀ ਪਏ ਕਰਦੇ ਹੋ।

ਸਾਰਜੰਟ : (ਇਕ ਦਮ ਡਰੱਮ ਤੋਂ ਉਛਲ ਕੇ) ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਪਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਹਾਂ, ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਡਿਊਟੀ ਏ, ਕੁਝ ਫ਼ਰਜ਼ ਨੇ, ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਾਂ... ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਕਈ ਕਿਸਤੀ ਏ, ਮੈਨੂੰ ਚੱਪੂ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਏ।

(ਪੌੜੀਆਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਥੱਲੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ।)

ਆਦਮੀ : (ਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ) ਹੋ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਰੇ, ਅੱਜ ਕਿਧਰ ਟਿਕਾਨਾ, ਅੱਜ ਕਿਧਰ ਹੈ ਜਾਣਾ। ਕਿਥੇ ਪਹਿਲਾ ਟਿਕਾਨਾ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਹ ਗਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ।

ਆਦਮੀ : (ਹੋਰ ਉੱਚੀ) ਹੁਣ ਦੇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ, ਚੰਨ ਹੈ ਚੜ੍ਹਿਆ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਇਹ ਬੰਦ ਕਰ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿਆਂਗਾ।

(ਥੱਲੇ ਸੀਟੀ ਵੱਜਦੀ ਹੈ)

ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ ਇਹ ਸੀਟੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੀ ਏ, ਹੁਣ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਾ, ਚੰਨ ਹੈ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੂੰ ਇਥੋਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਸਕਦਾ, ਪਿਛੇ ਹੋ ਜਾ, ਸੱਚ ਸੱਚ ਦਸ ਤੂੰ ਕੌਣ ਏਂ ? ਇਹ ਸਾਫ਼ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿੱਸੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ।

ਆਦਮੀ : ਸਾਰਜੰਟ, ਇਹ ਪੁਛਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ? ਇਹ

ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਦਸ ਦੇਵੇਗਾ, ਕਾਲੇ ਕਾਲੇ ਵਾਲ, ਕਾਲੀਆਂ
ਕਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ, ਕੱਦ ਪੰਜ ਫੁੱਟ ਛੇ ਇੰਚ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੀ ਏ ਉਹ ?

ਆਦਮੀ : (ਆਪਣਾ ਹੈਟ ਉਤਾਰਦੇ ਹੋਏ) ਹਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਉਹ ਹਾਂ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ
ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦਾ ਮੁਲ ਏ, ਥੱਲੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਹਨ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਏ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ, ਕਦੀ ਕਦੀ ਮੈਂ
ਸੋਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਹਾਂ, ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ
ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਵਾਕਈ ਮੂਰਖ ਹਾਂ।

ਆਦਮੀ : ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਸਾਰਜੰਟ, ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦਾ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ
ਮੁਲ ਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਤੂੰ ਵਾਕਈ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਏਂ।

ਆਦਮੀ : ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਲੰਘਣ ਦੇਵੋਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਲੰਘਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ
ਕਰਾਂ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰਾਖੀ
ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਗੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਮੇਰਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਏ।

ਆਦਮੀ : ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਜਾਵੋਗੇ
ਪਰ ਲਗਦਾ ਏ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੂਸਰੀ ਵਿਦਿਆ ਵਰਤਣੀ ਪਵੇਗੀ।
(ਛਾਤੀ ਵਾਲੇ ਬੋਝੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ ਏ ਫੇਰ ਇਕ ਦਮ ਚੁਕੰਨਾ
ਹੋ ਕੇ) ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਕਾਹਦੀ ਏ, ਇਹ ਕੌਣ ਲੋਕ ਆ ਰਹੇ ਨੇ ?

ਸਾਰਜੰਟ : ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਨੇ, ਇਧਰ ਆ ਰਹੇ ਨੇ।

ਆਦਮੀ : (ਡਰੋਮ ਦੇ ਪਿਛੇ ਛੁਪਦੇ ਹੋਏ) ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਏ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ
ਗੱਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰੋਗੇ, ਯਾਦ ਰਖਣਾ ਮੈਂ ਹੱਕ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ
ਲੜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ : ਇਥੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਗਾਇਆ
ਸੀ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : (ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ) ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਸੌ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਲਗਾਈਏ
ਉਸ ਨੇ ਜੇਕਰ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋ ਹੀ ਜਾਏਗਾ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਜਨਾਬ ਇਧਰ ਕੋਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ?

ਸਾਰਜੰਟ : ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ?

ਸਾਰਜੰਟ : ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : ਜਨਾਬ, ਸਾਡਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਤੇ

ਕਪਤਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਚੌਂਕੀ ਵਾਪਸ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਡਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਠਹਿਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਨਹੀਂ ਐਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਇਥੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਏ ?

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਤੁਸੀਂ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਧਰੋਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਹਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਤੇ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਬਹੁਤੇ ਜਾਣੇ ਹੋਵਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾ ਆਵੇ।

ਸਿਪਾਹੀ 2 : (ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ) ਸਾਲਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ ਕਿ ਇਨਾਮ ਸਾਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਮਿਲੇ (ਉੱਚੀ) ਔਛਾ ਜਨਾਬ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਲਾਲਟੈਣ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਰਜੰਟ : ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਜਾਓ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਸਿਪਾਹੀ : ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਪੈ ਹੀ ਜਾਏ, ਬੱਦਲ ਥੋੜੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਅਤੇ ਰਾਤ ਵੀ ਬੜੀ ਕਾਲੀ ਏ, ਮੈਂ ਇਹ ਇਥੇ ਡਰੱਮ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ। (ਡਰੱਮ ਵੱਲ ਵਧਣ ਲਗਦਾ ਏ)

ਸਾਰਜੰਟ : (ਘਬਰਾ ਕੇ) ਮੈਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਚਲਦਾ ਬਣ, ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ।

ਸਿਪਾਹੀ 1 : ਸਾਡਾ ਖ਼ਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੰਮ ਆਏਗੀ, ਲਾਲਟੈਣ ਕੋਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰ ਲਵੋ ਉਸ ਪਾਸੇ ਚਾਨਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਲਾਲਟੈਣ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਏ।

ਸਾਰਜੰਟ : (ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ) ਤੁਸੀਂ ਦੋਨੋਂ ਇਥੋਂ ਦਫਾ ਹੋ ਜਾਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਇਹ ਆਪਣੀ ਲਾਲਟੈਣ ਵੀ ਲੈ ਜਾਓ। (ਦੋਵੇਂ ਲਾਲਟੈਣ ਲਈ ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਸੇ ਜਾ ਕੇ) ਸਾਲੇ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਨਾਮ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਏ, ਪਤਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਗਣਾ ਏ ਜਦ ਗੋਲੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਲੰਘ ਗਈ (ਆਦਮੀ ਡਰੱਮ ਦੇ ਪਿਛੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਏ)।

ਸਾਰਜੰਟ : ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ?

ਆਦਮੀ : ਮੇਰੀ ਟੋਪੀ, ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੋਗੇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਟੋਪੀ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਥੱਲੇ ਠੰਡ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਏ।

(ਸਾਰਜੰਟ ਉਸ ਦੀ ਟੋਪੀ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਲ

ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ
ਚਲਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਧੌਣਾਂ ਉਹ ਮੌੜ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ
ਮਿਲਾਈ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਫਾਸਲੇ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ
ਜਜ਼ਬਾਤ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਧਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ
ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਰਦਾ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ।)